

На нашу думку, дане визначення є досить повним бо у своїй структурі включає всі ознаки та складові застосування права на професійну правничу допомогу в цілому, оскільки чинний КПК України, зокрема п.2 ч. 1 ст. 66 КПК передбачає те, що свідок має право користуватися під час давання показань та участь у проведенні інших слідчих дій правовою допомогою адвоката.

Таким чином, на наше глибоке переконання предметом застосування права на професійну правничу допомогу є інтереси і права свідка, потерпілого, підозрюваного, обвинуваченого, підсудного, який в процесі судового розгляду справи, у відповідності до ст. 43 КПК України отримав статус – виправданого або засудженого (далі – суб'єкти кримінального провадження).

Причому, на наш погляд, панівне положення в структурі предмету застосування права на професійну правничу допомогу займають інтереси обвинуваченого. Після затримання підозрюваного або притягнення особи як обвинуваченого у нього виникають різні інтереси. В першу чергу сюди потрібно віднести прагнення уникнути кримінальної відповідальності і покарання.

1. Кримінальний процесуальний кодекс України: чинне законодавство із змінами та допов. на 12 січня 2018 року: Офіц. Текст. – К.: Алерта, 2018. 304с.

2. Михеєнко М. М. Кримінальний процес України : підручник / М. М. Михеєнко, В. Т. Нор, В. П. Шибіко. – К. : Либідь, 1999. – 536 с.

3. Михайленко А. Р. Расследование преступлений: законность и обеспечение прав граждан / А. Р. Михайленко. – К. : ЮринкомИнтер, 1999. – 290с.

4. Лубшев Ю. Ф. Адвокатура в России : учебник / Ю. Ф. Лубшев. – М. : Профобразование, 2001. – 676 с.

5. Стецовский Ю. И. Огосударствление адвокатуры несовместимо с правом / Ю. И. Стецовский // Адвокат. – 2007. – № 7. – С. 8–16.

6. Стецюк П. Конституційний Суд України як суб'єкт формування сучасного українського конституціоналізму (до постановки проблеми) / П. Стецюк // Право України. – 2010. – № 6. – С. 70–74.

7. Строгович М.С. Курс советского уголовного процесса. – Т. 1. Основные положения науки советского уголовного процесса / М. С.Строгович. – М.: Наука, 1968. – 129 с.

Шеремет Олег Семенович

к.ю.н., професор кафедри кримінального права

Інституту права імені Володимира Сташиса

Класичного приватного університету

СУЧАСНІ ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ТА ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ЯК СУБ'ЄКТІВ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ

Кризові ситуації в українському суспільстві, що охоплюють економічну, політичну, ідеологічну, соціально-побутову та інші сфери продовжують викликати до життя кількісні та якісні зміни у показниках злочинності та подальше ускладнення криміногенної ситуації. На сьогоднішній день в містах України склалася ситуація, яка потребує негайного вирішення проблем, а саме: відсутності дієвого контролю за екологічним станом, благоустроєм міста, розміщенням тимчасових споруд, демонтажем незаконно розміщених споруд, нецільо-

вого використання земельних ділянок, стихійної торгівлі, виконанням робіт, пов'язаних з порушенням благоустрою міста (розкопки) тощо. Вказані негаразди перетворюють наші міста на непривабливі та не дають можливості отримувати додаткові кошти, які мали би надходити до міського бюджету (земельний податок, орендна плата, штрафи).

Особливу занепокоєність викликає стрімке зростання кількості злочинів майже за усіма показниками. Так, за нашими даними, що підтверджуються аналітичними довідками УМВС України у Чернігівській області, лише за два останні роки у м. Чернігові кількість злочинів збільшилась до трьох разів. Як правило, це злочини насильницького, корисливо-насильницького та корисливого спрямування (крадіжки, грабежі, розбої, спричинення тілесних ушкоджень різного ступеню, хуліганство тощо). Одночасно, треба констатувати, що кількість осіб, які притягнуті до кримінальної відповідальності, майже не змінилась. Більш того, усе менше громадян звертаються за допомогою до правоохоронних органів. І якщо на початку реформування поліцейських структур довіра населення до поліції зростала вразі, то нині домінуючою є зневіра людей не тільки у спроможність поліції допомагати, а й у справедливість, як таку. Існуюча ситуація, безперечно, потребує реалізації добре продуманої стратегії протидії злочинності, зокрема, через взаємодію правоохоронних органів та органів місцевого самоврядування.

Зазначимо, що діяльність органів місцевого самоврядування щодо запобігання злочинам викликає зацікавленість і впевненість у тому, що місцевій громаді необхідно посилювати свою владу, застосовувати авторитет у протистоянні злочинності.

Сьогодні, як ніколи, актуальною є теза про те, що державна політика сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні має бути спрямована на використання можливостей громадянського суспільства, зокрема, щодо забезпечення неконфліктних відносин в етнонаціональній, культурній та конфесійній сферах, соціального міжсекторального партнерства між владою, бізнесом та інститутами громадянського суспільства, створення умов для безпосереднього залучення до підготовки управлінських рішень зацікавлених суспільних груп, що сприятиме забезпеченню в державі суспільної злагоди, соціального миру, сталого розвитку та стабільності [1]. Адже міська громада як форма соціальної організації є тим дієвим органом, що дозволяє приймати участь у профілактиці злочинності. Із розвитком людства діяльність, яка здійснюється у сфері охорони правопорядку, зазнала значних змін. Найважливішою з них є та, що заходи кримінального покарання необхідно співвідносити із заходами запобігання злочинам [2, с. 160]. Лише гармонійне поєднання громадського впливу на прийняття рішень та контролю за діяльністю влади має підвищити рівень суспільної компетентності і довіри до влади, стати гарантією становлення демократії в Україні.

Нам відомі приклади впливу громади на осіб з нестійкою чи протиправною поведінкою, що дає позитивні зрушення у загальній, спеціально-кримінологічній та індивідуальній профілактиці. Прикладом можуть бути козацькі формування, які здійснюють постійну допомогу у підтриманні громадського порядку. Останнім часом активізувалась роль соціального патруля (зокрема, лише у м. Чернігові їх нараховується близько 30), до складу яких увійш-

ли представники влади, держслужбовці різних рівнів, працівники МНС та МВС, співробітники соціальних служб допомоги та медичні працівники. Так, протягом останніх років для збереження об'єктів та елементів благоустрою міста, природних ресурсів, забезпечення належного санітарного стану міста, інспекторами Екологічної інспекції м. Чернігова, КП «Дільниця з контролю за благоустроєм міста» Чернігівської міської ради та КП «Зеленбуд» Чернігівської міської ради проводяться відповідні заходи, а досвід роботи свідчить, що забезпечення контролю за додержанням Правил благоустрою території міста Чернігова сприяє формуванню належного ставлення до довкілля у керівників підприємств, установ, організацій та населення. Однак, як показує практика, питання протидії злочинності практично залишаються поза увагою. Ці та інші громадські організації направляють свої зусилля на різносторонні заходи, від надання допомоги нужденним, ліквідації торгівлі у невстановлених місцях до проведення культурно-масових заходів.

Необхідно зазначити, що сучасні тенденції розвитку інституту місцевого самоврядування загалом повинні відповідати потребам у сфері забезпечення охорони громадського порядку. Відповідна діяльність і контроль мають бути постійними та дієвими. Відповідно до п.30 ст.26 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» до виключної компетенції міської ради належить створення, ліквідацію, реорганізацію та перепрофілювання підприємств, установ та організацій комунальної власності відповідної територіальної громади. Таким чином, створення муніципальної поліції, про що нами неодноразово наголошувалось, є своєчасним [3, с.232; 4, с. 221-223]. Як зазначає В.В. Голіна, муніципальна поліція – правоохоронні органи, які знаходяться під контролем місцевих органів влади, включаючи муніципальну владу там, де найменше адміністративно-територіальний поділ. Муніципальна поліція отримує заробітну плату з міського бюджету і, як правило, у неї менше прав, ніж у звичайної поліції. Правовою основою діяльності муніципальної поліції має стати Конституція України, міжнародно-правові акти, ратифіковані Україною у встановленому порядку, Закон «Про муніципальну поліцію», інші закони України, акти Верховної Ради України, Президента України, Кабінету Міністрів України, а також статут територіальної громади тощо [5]. Повноваження та обладнання муніципальних поліцейських повинні бути обмежені охороною громадського порядку в широкому розумінні, оскільки вони виконують функції в межах територіальних місцевих громад.

Основними завданнями муніципальної поліції могли б стати:

- забезпечення охорони громадського порядку на території юрисдикції відповідної місцевої ради, у взаємодії з органами внутрішніх справ;
- профілактика правопорушень, у тому числі, інформування органів та підрозділів внутрішніх справ про вчинені або ті, що готуються, злочини, місця концентрації злочинних угруповань;
- охорона майна, що перебуває у комунальній власності;
- надання окремих видів правової та соціальної допомоги громадянам, органам місцевого самоврядування, підприємствам, установам та організаціям, що здійснюють свою діяльність на території відповідної міської ради та місцевої ради об'єднаної територіальної громади;
- сприяння виконанню рішень відповідних органів місцевого самовряду-

вання, прийнятих у межах їх повноважень з питань: контролю за дотриманням земельного та природоохоронного законодавства, використанням і охороною земель, інших природних ресурсів загальнодержавного та місцевого значення; благоустрою території, контролю за дотриманням правил санітарії, чистотою вулиць, парків, скверів та прибудинкових територій; паркування автотранспорту; охорони пам'яток історії і культури, архітектури та містобудування, палацово-паркових, паркових і садибних комплексів, природних заповідників; організації торгівлі, громадського харчування та побутового обслуговування тощо.

Посилаючись на Конституцію України, Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» нині створюються інші громадські структури – «народні дружини», що викликало неабиякий інтерес, а іноді й занепокоєність у суспільстві. Так, Мирослав Ліскович, журналіст «Укрінформ» спробував розібратися, хто вони – «дружинники»: кому підпорядковуються, наскільки законна їх діяльність, звідки беруть гроші... Поштовхом до розслідування слугував марш «Національного корпусу», який пройшов м. Києвом і називався «Прийняття присяги Національними дружинами». В ньому взяли участь близько 600 осіб. Після складання присяги на вірність українцям (церемонію проводив особисто народний депутат Андрій Білецький), «дружина» з прапорами пройшла маршем від Київської фортеці до Хрещатика, її представники були одягнуті в темну уніформу, у частини з них були закриті обличчя. Згодом на офіційній сторінці «Нацкорпусу» у Фейсбуці з'явилося відео, на якому марширують з гаслами: «Нас багато. Ми не боїмося застосовувати силу, щоб встановити на українських вулицях порядок» [6].

Зазначимо, що загалом треба розвивати позитивні ініціативи місцевих громад, підтримувати фінансово-економічними умовами, ефективно використовувати свої адміністративні та інші ресурси. Однак, жодні «народні дружини» не повинні підміняти функції правоохоронних органів. Більш того, будь-які воєнізовані формування є незаконними, про що майже одночасно зазначили міністр внутрішніх справ А. Аваков та генеральний прокурор Ю. Луценко. Більш того, у МВС України діяльність національних дружин трактують як громадський рух, проте право на застосування сили залишають тільки за державою.

1. Стратегія державної політики розвитку громадянського суспільства в Україні. Затверджена Указом Президента України від 24 березня 2012 року № 212/2012 р. Електронний ресурс: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/212/2012>.

2. Іванов Ю.Ф., Джужа О.М. Кримінологія: навчальний посібник. – К.: вид-во «Паливода А.В.», 2006. – 264 с.

3. Шеремет О.С. Правовий стан та тенденції розвитку системи координації профілактики злочинів на територіальному рівні // Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького. Серія: Право. – 2016. – № 2 (14). – С. 230-236.

4. Шеремет О.С. Запровадження муніципальної поліції в Україні: потреба часу // Актуальні проблеми публічного та приватного права: тези доп. IV Міжнар. наук.-практ. конф. 17 жовтня 2014 р. / за ред. В.М. Огаренка та ін. – Запоріжжя: КПУ, 2014. – С. – 221-223.

5. Запобігання злочинності (теорія і практика): навч. посіб. / Голіна В.В. – Х.: Нац. юрид. акад. України, 2011. – 120 с.

6. Ліскович М. Національні дружини: допомога правоохоронцям чи нова загроза правопорядку? Укрінформ, 30.01.2018. Електронний ресурс. Назва з екрану: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2392881-nacionalni-druzini-dopomoga-pravoohoroncam-ci-nova-zagroza-pravoporadku.html>.